UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zvukový symbolismus v korejštině

Sound Symbolism in Korean Language

Olomouc 2019 Zuzana Kořenková

vedoucí diplomové práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne …… Podpis: ……

Anotace

Jméno a příjmení:	Zuzana Kořenková
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Zvukový symbolismus v korejštině
Vedoucí práce:	Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.
Počet stran:	47
Počet znaků:	77 845
Počet titulů použité literatury:	37
Klíčová slova:	ideofony, fonosémantika, korejština, mimetické výrazy, mimetika, onomatopoia, zvukový symbolismus
Keywords:	ideophones, korean, mimetic expressions, mimetics, onomatopoeia, phonosemantics, sound symbolism

Tato bakalářská práce se zabývá zvukově symbolickými výrazy v korejském jazyce. Je v ní vysvětlen koncept zvukového symbolismu a arbitrárnosti jazyka. Řeší především problematiku onomatopoických a mimetických výrazů, které jsou v této práci dopodrobna rozebrány z hlediska syntaktického, morfologického i fonetického. Pozornost je také věnována fonosémantické stránce těchto výrazů. Součástí práce jsou také návrhy na překlad těchto výrazů.

This bachelor's thesis deals with sound symbolic expressions in Korean language. It explains the concept of sound symbolism and the arbitrariness of language. This thesis aims to analyze the problematics of onomatopoeic and mimetic expressions, especially the syntactic, morphological and phonetic aspect. Attention is also paid to phono-semantic aspect. This thesis also describes the way in which sound symbolic expressions are translated.

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Blance Ferklové, Ph.D. za její cenné rady a čas, který mi věnovala.

Obsah

Ediční poznámka ... 6
Seznam tabulek a obrázků ... 7
Úvod ... 8
1 Zvukový symbolismus a arbitrárnost jazyka ... 9
2 Vymezení pojmů ... 10
2.1 Onomatopoia versus mimetika ... 12
3 Zvukově symbolické výrazy napříč jazyky ... 13
3.1 Zvuky zvířat ... 13
3.2 Bouba a kiki experiment ... 15
4 Korejský zvukový symbolismus ... 16
4.1 Rozdělení ... 19
4.2 Syntaktické vymezení ... 20
4.3 Odvozování slov ... 25
4.4 Morfologické vymezení ... 26
4.4.1 Reduplikace ... 28
5 Fonologie a fonosémantika ... 30
5.1 Vokálová harmonie ... 32
6 Problematika překladu ... 38
Závěr ... 42
Resumé ... 43
Seznam literatury ... 44

Ediční poznámka

V této práci používám McCune-Reischauerovu transkripci korejštiny. Přepisy jsou vždy odlišeny kurzívou, v textu je pak přepis uveden v hranatých závorkách, případně v kulatých tam, kde je potřeba uvést i český překlad.

U ostatních jazyků je použita mezinárodní fonetická abecedu IPA, případně i u korejštiny tam, kde je to potřeba.

Všechny překlady v této práci jsou vlastní, není-li explicitně řečeno jinak.

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: Rozdělení ideofonů 13
Tabulka 2: 8 zvířecích zvuků v 16 jazycích 14
Tabulka 3: Dělení slovních druhů v korejštině 21
Tabulka 4: Příklady jazykové typologie 27
Tabulka 5: Korejské konsonanty 31

Obrázek 1: Kiki a bouba 15
Obrázek 2: Korejské vokály znázorněny pomocí Hellwagova trojúhelníku 31

Úvod

Zvuková symbolika je jev, který bychom pravděpodobně našli napříč všemi jazyky. Je totiž možné, že právě snaha napodobit objekty v reálném světě a vyjádřit je zvukem stála na samém počátku při vzniku jazyků. Korejština se však od mnoha jazyků liší svým bohatým a systematickým inventářem symbolických výrazů, které jsou i v současnosti hojně využívány.

Téma této práce jsem zvolila na základě toho, že během mého studia Korejštiny pro hospodářskou praxi byly zvukově symbolické výrazy stručně představeny, ale již nebyl prostor pro jejich detailnější vysvětlení. Při samostudiu jsem zjistila, že se jedná o poměrně rozsáhlé téma a rozhodla jsem se jej tedy podrobněji zpracovat. Věřím, že tato práce bude přínosná hlavně pro studenty korejštiny, protože schopnost umět dobře používat onomatopoia a mimetika a rozumět jejich nuancím je důležitá, pokud usilujeme o co největší přirozenost korejštiny a chceme se přiblížit rodilým mluvčím.

Cílem této práce je synchronní metodou analyzovat onomatopoia a mimetika v korejštině, a to z pohledu syntaktického, morfologického, fonetického i fonosémantického a podat ucelený přehled o těchto výrazech jakožto vrstvy korejského lexika.

Nejprve bude představen koncept zvukového symbolismu a arbitrárnosti jazyka, dále budou vymezeny klíčové pojmy, které budou v této práci používány. V další kapitole tento koncept vysvětlím na konkrétních příkladech. Domnívám se, že právě tato kapitola pomůže čtenářům lépe porozumět této problematice. Čtvrtou kapitolou začíná stěžejní část této bakalářské práce, zde se pokusím korejské zvukově symbolické výrazy vymezit v rámci slovních druhů, vysvětlit morfologické procesy, kterými tyto výrazy prochází a zodpovědět na otázku, jakým způsobem z nich můžou být derivována další slova. Teorii v této práci se vždy snažím demonstrovat na konkrétních a praktických příkladech. Raději než příklady z literárních děl či komiksů volím příklady z výkladových slovníků. Dále bude věnován prostor fonologii korejštiny a fonosémantickým jevům jako je vokálová harmonie či střídání konsonantů. V poslední kapitole nastíním problematiku překladu těchto výrazů a opět vše znázorním na konkrétních příkladech.

1 Zvukový symbolismus a arbitrárnost jazyka

Zvukový symbolismus je termín používaný pro označení systematického vztahu mezi zvukem a významem.[1] Předpoklad o tom, že by mohl existovat nearbitrární vztah mezi skutečnou výslovností lexému a jeho významem je myšlenka, která sahá až do dob Platóna. Ten se ve své knize *Cratylus* zabýval tím, zda jsou věci pojmenované arbitrárně (tzn. náhodně, bez žádné spojitosti), nebo zda jména přirozeně zrcadlí danou věc. Jednalo se však spíše o řečnickou otázku, na kterou se nám nedostalo žádné konkrétní odpovědi. Nejvýznamnější lingvistická práce, která tuto otázku konečně systematicky rozebrala a zodpověděla, je *Kurs obecné lingvistiky* z roku 1916, která je založena na poznatcích Ferdinanda de Saussurea. Tato publikace položila základy moderní lingvistiky a mnozí autoři (Noam Chomsky, Claude Lévi-Strauss) na něj dodnes navazují.

Saussure používá termín jazykový znak a považuje jej za základní část jazyka. Jazykový znak se skládá z označujícího, který má představovat jakýsi akustický obraz, myšlenku, či *„psychický otisk zvuku"* a označovaného, kterým je myšlen pojem samotný[2]. Saussure dospěl k závěru, že *„svazek sjednocující označující a označované je arbitrární."*[3] To znamená, že neexistuje žádná logická souvislost mezi označujícím a označovaným. Například idea slova „pes" není se sledem těchto hlásek (označujícím) nijak spjata a mohla by být nahrazena jiným sledem. To dokazuje i samotná existence různých jazyků. Označované „pes" může stejně tak mít za označujícího *pɛs*, *dɒg* (dog, angličtina), *hʊnt* (hund, němčina) nebo *ʃjɛ̃* (chien, francouzština.)

Jak již tedy bylo řečeno, je obecně uznáváno, že většina významů vyjádřených signály řeči vykazuje čistě arbitrární vztah mezi zvukem a významem. Toto je jeden ze základních principů strukturální lingvistiky. Pokud se nad tímto tvrzením zamyslíme, uvědomíme si, že jen stěží by tomu mohlo být jinak. Slovní zásoba neboli lexikon, na který se můžeme dívat jako na jakýsi inventář významů, je tvořen libovolnými kombinacemi a permutacemi členů velmi malé množiny zvuků, přičemž těchto kombinací může být nekonečně mnoho.[4] Existuje však i malá část lexikonu, která má přímý vztah ke zvukům, které dané lexémy vyjadřují. Zajímavostí je, že v různých jazycích, a to i v těch, které nejsou nijak příbuzné ani geograficky propojené, existují

[1] OHALA, John J., Leanne HINTON a Johanna NICHOLS. Sound Symbolism. In: *4th Seoul International Conference on Linguistics [SICOL]*. 1997, 98–103. S. 98.
[2] SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. 2. vyd. (1. vyd. v nakl. Academia). Praha: Academia, 1996. S. 96.
[3] Tamtéž. S. 98.
[4] OHALA, pozn. 1, s. 98.

podobné zvuky spojeny s podobným významem. Pro tuto malou část slovní zásoby se používají výrazy jako citoslovce, onomatopoia, mimetické výrazy, či souhrnně ideofóny.[5]

Saussure si je této skutečnosti vědom a připouští, že onomatopoia tvoří do určité míry výjimku. I u onomatopoií však argumentuje tím, že se jedná nejen o velmi málo početnou skupinu, která neobsahuje *„organické prvky jazykového systému,"* ale i tím, že jejich volba může být do jisté míry arbitrární.[6] Jsou totiž jen velmi hrubou imitací určitých zvuků (české *haf haf*, anglické *woof woof*, korejské 멍멍 *mŏng mŏng* vyjadřující zvuk štěkání psa) a poté, co jsou tyto lexémy zavedeny do jazyka jako součást lexikonu, procházejí stejnými fonetickými, morfologickými a dalšími procesy, tzn. zapojují se do jazykového vývoje, stejně jako ostatní lexémy.[7] Typickým příkladem je slovo *barbar*. To pochází z řeckého *barbarus*, kterým Řekové označovali všechny příslušníky cizích národů, jejichž řeči nerozuměli. Onomatopoický výraz *bar bar bar* měl imitovat nesrozumitelnou řeč cizinců, podobně jako třeba české *brblat* nebo *bla bla*.[8] Postupem času se z tohoto zvukově symbolického výrazu začala odvozovat další slova, která v sobě stále nesou významovou složku tohoto původního výrazu.

2 Vymezení pojmů

Pro potřeby této práce je zásadní, aby byly jednotlivé pojmy pevně vymezeny. Různí autoři totiž často používají odlišnou terminologii, která se zásadně liší především mezi „západními" a korejskými autory.

Koncept zvukového symbolismu byl již stručně vysvětlen v předchozí kapitole, avšak nemá pevně stanovenou definici. Někteří autoři, jako například Jakobson a Waugh, předpokládají, že mezi zvukem a významem je přirozený vztah a zvukový symbolismus definují jako *"nejhlubší a nejpřirozenější podobnostní spojení mezi zvukem a významem."*[9] Lyons definuje zvukový symbolismus jako *"jev, při kterém zvuková podoba daného výrazu odpovídá významu lexémů, a to i přesto, že tyto lexémy žádným způsobem nenaznačují tuto zvukovou podobu."* [10] Anderson říká, že zvukový

[5] Tyto pojmy jsou detailněji vysvětleny v 2. kapitole.
[6] SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. 2. vyd. (1. vyd. v nakl. Academia). Praha: Academia, 1996. S. 99.
[7] Tamtéž.
[8] HARPER, Douglas. Barbarian. *Online Etymology Dictionary* [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.etymonline.com/word/barbarian
[9] Jakobson, Roman, Waugh, Linda R. *The Sound Shape of Language*. S. 182.
[10] LYONS, John. *Semantics: 1*. New York: Cambridge University Press, 1977. S. 104.

symbolismus odkazuje k *"zažitému spojení určitého fonému nebo kategorie fonémů s konceptem krásy nebo ošklivosti, kulatosti nebo hranatosti, blízkosti či vzdálenosti a podobně."*[11]

V této práci budu vycházet z definice, která je uvedena v Encyklopedii jazyka a lingvistiky (Encyclopedia of Language & Linguistics). Ta říká, že zvukový symbolismus znamená korespondenci zvuku mluvy s objektem v reálném světě a tato korelace může mít buď formu onomatopoií nebo mimetik.[12]

Budu také uvádět pojem ideofon (z anglického *ideophone*). Ideofony se obecně používají, pokud odkazujeme k některým asijským či africkým jazykům, kde je zvukově symbolický systém značně více rozvinutý než u jazyků evropských.[13] Ideofony jsou slova, která mají evokovat nejen zvuky, ale i další zvukové vjemy, jako je vzhled, textura, chuť, vůně apod. Onomatopoia můžou být považována za podkategorii ideofonů, avšak Dingemanse říká, že toto rozdělení se bude lišit v závislosti na zkoumaném jazyku.[14] V některých jazycích[15] totiž tvoří ideofony primárně ta slova, která odkazují ke zvukovému vjemu (tedy onomatopoia), kdežto v jiných[16] představují jenom malý zlomek ideofonů.

Je však nutno zdůraznit, že ne všichni autoři s definicí ideofonů souhlasí. Childs[17] tvrdí, že aby mohlo být slovo označováno za ideofon, je nutné, aby splňovalo alespoň jedno z následujících kritérií:

1. Ideofony mají často neobvyklé fonologické vlastnosti a nepodléhají tolik morfologii.
2. Syntakticky jsou často odděleny od zbytku promluvy.
3. Sémanticky často podtrhují význam slovesa a v mnoha případech, avšak ne vždycky, jsou zvukově symbolické.
4. Ideofony také někdy vykazují blízké propojení s gesty.

[11] ANDERSON, Earl R. *A grammar of iconism*. Londýn: Associated University Presses, 1998. S. 340.
[12] BROWN, Keith, ed. *Encyclopaedia of Language & Linguistics*. 2. Boston: Elsevier, 2006. S. 531.
[13] HAIMAN, John. What Are Ideophones? *Ideophones and the Evolution of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018, 76–139.
[14] DINGEMANSE, Mark. Three misconceptions about ideophones. In: *The Ideophone: Sounding out ideas on language, vivid sensory words, and iconicity* [online]. 2016, 15. 10. 2008 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: http://ideophone.org/three-misconceptions-about-ideophones/
[15] Například v jazyku kmenů původních obyvatel Severní Ameriky.
[16] Například v mnoha afrických jazycích.
[17] CHILDS, G.T. African Ideophones. HINTON, L., J. NICHOLS a J.J. OHALA, ed. *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994, 178–204.

Avšak vzhledem k tomu, že mnozí korejští autoři (Hyung-Soo Kim, Nahyun Kwon) tento termín již ve svých pracích běžně používají, není třeba se touto problematikou dopodrobna zabývat.

Ideofony budu tedy v této práci používat synonymně se zvukově symbolickými výrazy, které dále můžeme rozdělit na onomatopoia a mimetické výrazy. Tyto dva termíny, které jsou detailněji vysvětleny níže, jsou stěžejní pro korejský zvukový symbolismus a jsou nejčastěji používány právě mezi lingvisty zabývajícími se korejským či japonským jazykem.[18] V české terminologii se ideofony příliš nepoužívají, často se můžeme setkat s pojmy jako citoslovce nebo onomatopoia, případně slova zobrazující či zvukomalebná.

2.1 Onomatopoia versus mimetika

V korejštině se ideofony dělí na dvě hlavní kategorie, a to onomatopoia a mimetika. Zatímco onomatopoia imitují přímo zvuky (따르릉 *[ttarŭrŭng]* – zvuk zvonění telefonu, 콩닥콩닥 *[k'ongdakk'ongdak]* – tlukot srdce), mimetické výrazy už se vyznačují nižším stupněm ikonicity[19] (tzn. menší arbitrárností) a odkazují ke vzhledu, pohybu, či způsobu provedení nějaké akce (빙글빙글 *[pinggŭlbinggŭl]* – točit se, otáčet se, 깡총깡총 *[kkangch'ongkkangch'ong]* - poskakování, hopkání, 반짝반짝 *[pantchakpantchak]* – zářit, třpytit se) nebo také k emocím a psychickým stavům (깜짝 *[kkamtchak]* – polekat se, být překvapen, 망설망설 *[mangsŏlmangsŏl]* – být nejistý, váhat.)

V korejské terminologii je používán výraz 의성어 *(ŭisŏngŏ)* pro onomatopoia a 의태어 *(ŭit'aeŏ)* pro mimetické výrazy. Obě tyto kategorie můžeme souhrnně nazývat slova symbolická – 상징어 *(sangjingŏ)*. V angličtině se potom používá *phonomimes* pro onomatopoia, *phenomimes* pro mimetika označující vzhled / pohyb / akci a *psychomimes* pro mimetika vyjadřující emoce a smyslové vjemy. Tyto pojmy však uvádím jenom pro úplnost.

Je nutné podotknout, že v některých případech se toto dělení prolíná a můžeme se tak setkat s výrazy, které by bylo možné zařadit jak do onomatopoií, tak do mimetik.

V tabulce č. 1 je pro přehled uvedeno rozdělení výše uvedených termínů.

[18] Korejština a japonština mají velice podobný systém zvukového symbolismu a je tedy používána podobná terminologie.
[19] Ikonicita se navíc používá nejen pro lingvistické účely, ale zahrnuje v sobě například i fyzická gesta.

Zvukově symbolické výrazy / Ideofony	Onomatopoia	phonomimes
	Mimetické výrazy	phenomimes
		psychomimes

Tabulka 1: Rozdělení ideofonů

Zvukově symbolické výrazy jsou obecně považovány za součást jazyka, nicméně kvůli velmi malému poměru těchto výrazů vůči výrazům arbitrárním jsou povětšinou opomíjeny a považovány za pouhý fenomén, který se v jazyku objevuje.[20] Někteří však argumentují, že jazyk jako takový je přirozeně symbolický a vždy se snaží nějakým způsobem spojit zvuk s významem.[21]

3 Zvukově symbolické výrazy napříč jazyky

Jak již bylo zmíněno kapitole č. 1, v různých jazycích se můžeme setkat se skupinou slov, která se vyznačuje určitou zvukovou podobností nezávisle na jazyku.

3.1 Zvuky zvířat

Typickým příkladem jsou zvuky zvířat. V následující tabulce[22] Abelin uvádí 8 zvířecích zvuků vyjádřených v 16 jazycích.[23]

	myš	kočka	ovce	pes	prase	kůň	kráva
Korejština	ʧikʧik	jaɔŋ njaɔŋ	mææ: mæhæ:	mʌŋmʌŋ kɛŋkɛŋ	kulkul	hihi:hiŋ	ɨm:ɛ:
Japonština	ʧiju:	nija: nijaŋ	mɛ:mɛ:	waŋwaŋ	bu:bu:	hihiŋ	mo:
Čínština	ʧiʧiʧi	mimio mijao	mimi: mimie:	wəwəwə	ɨhɨhɨh	ahahaha	ŋa:
Finština	pyppyp	miau	mæ:æ:	hauhau vuhvuh	røhrøh	ihaha:	am:u:
Estonština	pi:p	miau	møk: mæ:	auxaux	øhøh	ihaha	mu:
Urdština	ʧiʧi	miao w	mɛ: bɛ:	bɔŋbɔŋ	-	-	m:

[20] SHIN, Jungho. *A Comparative Study of Symbolic Words in Japanese and Korean*. Oslo, 2012. Magisterská práce. University of Oslo. S. 12.
[21] BROWN, Keith, ed. *Encyclopaedia of Language & Linguistics*. 2. Boston: Elsevier, 2006. S. 531.
[22] ABELIN, Åsa. *Studies in Sound Symbolism*. Göteborg, 1999. Disertační práce. Göteborg University. S. 203.
[23] Pro transkripce je u všech jazyků použita mezinárodní fonetická abeceda (IPA).

Perština	-	miau	bɛ:bɛ:	howhow	korokoro	hihihi: daŋʧo	mɛ:
Kurdština	ðikðikðik	miau	be: me:	wɔwwɔw	-	-	ma: bɔrabɔr
Arabština	-	miau	me: ba:	habhab	-	hɛehɛe	bu:
Polština	pipi	miau	me:	hauhau	-	hihi	mu:
Angličtina	skwi:k i:k	miau	ba:	bauwau wɔfwɔf japjap	ɔiŋkɔiŋk	neigh	mu:
Švédština	pi:p pi:p	miau	bæ: mæ:	vuv:uv vufvuf	nøf:nøf:	gnɛg:nɛg	mʉ
Španělština	-	miau	be:be.	guau	ɔiŋkɔiŋk	-	mu:
Islandština	pi:p pi:p	miau	mæ:	vufvuf	-	njihaha	mœ
Maďarština	-	miau	bæ:ææ mækmæk	vauvau	røf:røf:	-	mu:
Ososo jazyk[24]	-	miau	bææ	bɔubɔu	-	-	mu:

Tabulka 2: 8 zvířecích zvuků v 16 jazycích

Na základě této tabulky můžeme dojít k několika závěrům. Začněme tím, že každý z jazyků, který byl předmětem studie, obsahuje ve svém lexikonu imitace zvířecích zvuků, přičemž žádný ze zvířecích zvuků není identický ve všech jazycích současně.

Některé zvířecí zvuky jsou v různých jazycích velice podobné, zatímco jiné se liší. Jako příklad se můžeme podívat na zvuk, který vydává kočka, který je ve většině jazyků zakotvený jako *[miau]*, kromě lehké odchylky u čínštiny a urdštiny. Liší se pak v japonštině, kde je zvuk *[nija: / njaɔŋ]* a v korejštině má formu *[jaɔŋ / njaɔŋ.]* Zvuk psa se naopak poměrně dost liší napříč jazyky.

Jedním z možných vysvětlení je skutečnost, že různé zvířecí zvuky se liší ve své komplexitě, tzn. některé z nich jsou více komplikované na vyjádření v závislosti na fonologickém systému daného jazyka. Dalším vysvětlením by mohlo být i to, že některé zvířecí zvuky mají jednoduše více podob (např. u prasete chrochtání a kvičení, štěkání malého nebo velkého psa, vrčení apod., což v tabulce nebylo zohledněno).

[24] Ososo je jazyk používaný v části Nigérie.

Podobnosti mezi jednotlivými jazyky se projevují zejména v místě a způsobu artikulace. Např. všechny imitace kočičího zvuku obsahují nazály (*[m], [n]* nebo *[ŋ]*). Podobnost se také projevuje v reduplikaci. Pes dělá *[vufvuf]* ve švédštině a islandštině, *[vauvau]* v maďarštině, zatímco v jazyku Ososo je to *[bɔubɔu]*.[25] Reduplikace je tedy v tomto případě zjevná.[26] První tři z těchto jazyků mají jako počáteční hlásku stejný konsonant *[v]*. Co však mají všechny tyto příklady společné je to, že jejich počáteční konsonant je znělý a má stejné místo artikulace, je tedy labiální (*[b]* je bilabiální, *[v]* je labiodentální) a také všechny obsahují vokál *[u]*.

U onomatopoií existuje tedy nezpochybnitelná podobnost, avšak rozdíly mezi nimi závisí vždy na fonologickém systému konkrétního jazyka. V korejštině znamená 똑똑 *[ttokttok]* ťukat, v angličtině je to *knock knock* a v češtině *ťuk ťuk*. Význam je tedy naprosto stejný napříč jazyky a liší se jen ve výslovnosti. Žádné z těchto onomatopoií však nezní naprosto stejně jako opravdový zvuk klepání, vždy se jedná o pouhé interpretace reálného zvuku a snahu tento zvuk imitovat.

3.2 Bouba a kiki experiment

Efekt *bouba a kiki* znázorňuje vztah mezi dvěma abstraktními tvary a dvěma smyšlenými slovy. Při tomto pokusu byli účastníci vyzváni, aby přiřadili tato slova ke tvarům, které jsou na obrázku č. 1.

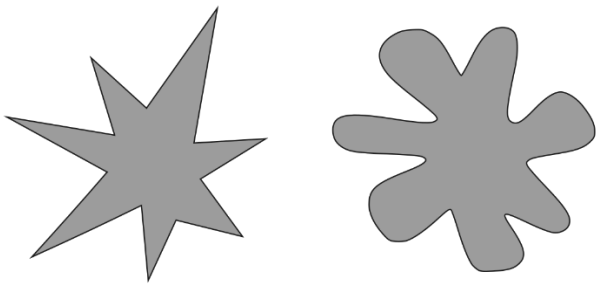

Obrázek 1: Kiki a bouba[27]

V 95 % případů účastníci přiřadili *kiki* ke tvaru hvězdy (vlevo) a *bouba* k zaoblenému tvaru (vpravo).[28] Tyto výsledky jsou stejné mezi mluvčími různých jazyků

[25] ABELIN, Åsa. *Studies in Sound Symbolism*. Göteborg, 1999. Disertační práce. Göteborg University. S. 205.
[26] Avšak neznamená to, že onomatopoia musí být nutně reduplikovaná. V češtině je např. možné jak *haf haf*, tak nereduplikované *haf*.
[27] RAMACHANDRAN, V. S. a E. M. HUBBARD. Synaesthesia—AWindow Into Perception, Thought and Language. *Journal of Consciousness Studies*. 2001, **8**(12), 3–34. S. 102.
[28] Tamtéž. S. 19.

(např. tamilština, angličtina, španělština, němčina) a pokusu se účastnili lidé všech věkových skupin počínaje od dvou let.[29]

Opět se tedy dostáváme ke konceptu, že některé zvuky jsou spojeny s určitými tvary nearbitrárním způsobem. Tento efekt je vysvětlen synestézií. *„Synestézie představuje způsob vnímání, kdy určitý vjem vyvolává vjem jiný, který není reálně přítomen.“*[30] Může tedy dojít k tomu, že určitý zvuk vyvolává dojem určité barvy nebo že číslice vyvolají dojem chutě či vůně. V tomto případě se jedná o synestézii tvaru a zvuku. Předpokládá se, že tato asociace je výsledkem způsobu artikulace těchto zvuků, přičemž u výslovnosti *bouba* jsou rty otevřené a zakulacené a u *kiki* jsou rty úzce u sebe a otevřené do šířky.[31] Ostré změny směru čar u obrázku vlevo a rychlé poklepání jazykem na patře při jeho výslovnosti také hrají roli, stejně tak postupné zaokrouhlování u obrázku vpravo.

Stejně jako u výše uvedeného příkladu se zvířecími zvuky (tedy onomatopoii), i tady lze vidět, že existují určité spojitosti nezávislé na konkrétním jazyku. Jelikož jde o spojení vzhledu a zvuku, můžeme mluvit o spojení mimetickém.

4 Korejský zvukový symbolismus

Korejština má jeden z nejvíce rozvinutých systémů ideofonů. Zatímco v evropských jazycích se často omezují na tzv. *baby talk*, což je mluva, kterou mají dospělí tendence používat k malým dětem, v korejštině vytvářejí nepostradatelný komponent jazyka. V korejštině jsou ideofony používány běžně a v každodenní komunikaci, jejich užití je pro korejštinu přirozené.

Pro znázornění rozmanitosti a důležitosti používání ideofonů v korejštině uvádím příklady mimetik pojících se se slovesem 걷다 (*kŏtta*, jít, chodit), které upřesňují styl chůze.

1) 성큼성큼 *[sŏngk'ŭmsŏngk'ŭm]* – kráčet velkými kroky
2) 종종 *[chongjong]* – spěchat, jenom se mihnout
3) 어슬렁어슬렁 *[ŏsŭllŏngŏsŭllŏng]* – toulat se
4) 슬슬 *[sŭlssŭl]* – jít pomalu, v klidu se procházet
5) 살금살금 *[salgŭmsalgŭm]* – plížit se, jít kradmo

[29] GOMEZ, Emilio, IBORRA, Oscar et al. The Kiki-Bouba Effect A Case of Personification and Ideaesthesia. Journal of Consciousness Studies. 2013, 20(1–2), 84–102. S. 86.
[30] Synestézie. *Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy* [online]. 2015 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: https://ucjtk.ff.cuni.cz/veda-a-vyzkum/synestezie/
[31] LEE, Sarah Jaewon. *Sound Symbolism in Korean Brand and Product Names*. Pennsylvania, 2015. University of Pennsylvania. S. 2.

6) 터덜터덜 *[t'ŏdŏlt'ŏdŏl]* – plahočit se, trmácet se

7) 터벅터벅 *[t'ŏbŏkt'ŏbŏk]* – plahočit se, namáhavě jít

8) 구불구불 *[kubulgubul]* – toulat se (jít pomalu, bez konkrétního cíle)

9) 비틀비틀 *[pit'ŭlbit'ŭl]* – potácet se

10) 뒤뚱뒤뚱 *[twittungdwittung]* – kolébat se (často se používá pro chůzi zvířat jako jsou tučňáci nebo kachny[32])

Jak můžeme vidět, korejština si právě mimetickými výrazy často obohacuje slovní zásobu. V korejštině totiž neexistuje jedno sloveso, kterým by se dalo přeložit české „plahočení se“ či anglický ekvivalent „to trudge“. Tato slova znamenají, že je chůze obtížná a přepokládáme, že je pomalá a kroky jsou těžké, ať už z důvodu únavy nebo nepříznivých vnějších podmínek. Právě tento význam v sobě potom nese mimetický výraz 터덜터덜 *[t'ŏdŏlt'ŏdŏl]*, který při spojení se slovesem 걷다 *[kŏtta]* upřesňuje, o jaký styl chůze jde. Má však více významů a může být použit i s jinými slovesy. Podle Velkého slovníku standardní korejštiny (표준국어대사전 *p'yojun'gugŏdaesajŏn*) vyjadřuje zvuk unavené nebo pomalé chůze s těžkými kroky, případně její vzhled / způsob.[33] Slovo 슬슬 *[sŭlssŭl]* má pak v tomto slovníku uvedeno dokonce 8 různých způsobů použití. Obecně má toto slovo znázorňovat, že něco má probíhat pomalu, jemně, zlehka. Různé významy tohoto mimetického výrazu si ukážeme na následujících příkladech.

1) **슬슬** 눈치를 보다.

Sŭlssŭl nunch'irŭl poda.

Chodit kolem někoho po špičkách. / Být přehnaně opatrný.

V tomto případě v sobě spojení 눈치를 보다 *[nunch'irŭl poda]* nese plný význam věty a 슬슬 [*sŭlssŭl*] se v překladu nijak neprojeví.[34] Zatímco některé ideofony pojící se se slovesem 걷다 *[kŏtta]* jsou pro vyjádření významu nepostradatelné a konkretizují sloveso, které má samo o sobě poměrně obecný význam, 슬슬 [*sŭlssŭl*] v tomto případě sloveso pouze doplňuje a zesiluje.

[32] Ekvivalent, který popisuje spíše lidskou chůzi, zejména batolení malých dětí, je 아장아장 *[ajangajang]*.
[33] *P'yojun'gugŏdaesajŏn (표준국어대사전) [Velký slovník standardní korejštiny]* [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: stdict.korean.go.kr
[34] O problematice překladu budu podrobněji mluvit v kapitole č. 6.

2) 초콜릿이 입 안에서 **슬슬** 녹는다.
Ch'ok'ollisi ip anesŏ sŭlssŭl nongnŭnda.
Čokoláda se pomalu rozplývá / rozpouští na jazyku.

V tomto případě mimetikum doplňuje způsob, jakým dějové sloveso probíhá. Naznačuje, že se čokoláda rozplývá buď pomalu, nebo s určitou jemností a lehkostí, bez vyvinutí námahy. Tento výraz lze použít např. i pro roztékající se sníh či zmrzlinu.

3) 바닥을 **슬슬** 문지르다.
Padagŭl sŭlssŭl munjirŭda.
Zlehka vytřít / naleštit podlahu.

Zde má být zdůrazněno, že má být podlaha jenom zlehka přetřena, ne důkladně vydrhnuta.

4) **슬슬** 구슬리다.
Sŭlssŭl kusŭllida.
Nenápadně někoho přemluvit / uchlácholit k něčemu.

슬슬 [*sŭlssŭl*] může také znamenat, že něco proběhlo nepozorovaně, opatrně či tajně. V této větě bychom mohli použít i překlad „pomalu“, který také do určité míry naznačuje, že akce probíhala postupně a klidně.

5) 어디선가 시원한 바람이 **슬슬** 불어온다.
Ŏdisŏn'ga siwŏnhan parami sŭlssŭl purŏonda.
Odněkud vane studený vítr.

Mimetikum zde modifikuje sloveso 불다 (*pulda*, foukat), což jsem zohlednila v překladu a přeložila jako „vanout“. Další možností by bylo při překladu zohlednit i podstatné jméno a použít „foukání vánku“ místo „větru“. V korejštině používané 바람 (*param*, vítr, případně vzduch) tak díky modifikaci ideofonem dostane nový význam, i když je modifikováno pouze nepřímo. V korejštině sice existuje výraz pro vánek (미풍

mip'ung), avšak díky modifikaci slovesa je jasné, o jaký vítr se jedná. Synonymně také můžeme použít 술술 *[sulssul]* a 소르르 *[sorŭrŭ]*.[35]

6) 이제 **슬슬** 출발하자.
Ije sŭlssŭl ch'ulbarhaja.
Pojďme vyrazit. / Pojďme se dát pomalu na cestu.

Kdyby tato příkladová věta neobsahovala 슬슬 [*sŭlssŭl*], vyzněla by více urgentněji.

7) 쉬엄쉬엄 **슬슬** 해라.
Swiŏmswiŏm sŭlssŭl haera.
S tím se netrap. / Dělej to v klidu. / Dej si načas. / Odpočiň si.[36]

Tento příklad je zajímavý tím, že obsahuje hned dva mimetické výrazy. 쉬엄쉬엄 *[swiŏmswiŏm]* znamená, že má něco probíhat přerušovaně, v menších a jednodušších segmentech, s častou přestávkou. Většinou se pojí se slovesem 하다 (*hada*, dělat) nebo 일하다 (*irhada,* pracovat). Ve spojení s padáním deště pak může znamenat občasné přeháňky, 쉬엄쉬엄 *[swiŏmswiŏm]* totiž svým významem naznačuje, že akce probíhá nejen přerušovaně, ale pokud zrovna probíhá, tak jen velmi pozvolna. V této větě rozvíjí 슬슬 [*sŭlssŭl*], které nám zde opět podtrhuje a zdůrazňuje význam věty, tedy že akce má probíhat pozvolna.

4.1 Rozdělení

Korejské zvukově symbolické výrazy 상징어 *(sangjingŏ)* dělíme na 의성어 *(ŭisŏngŏ*, onomatopoia) a 의태어 *(ŭit'aeŏ*, mimetické výrazy), jak již bylo vysvětleno v kapitole č. 2. Dále se však můžeme setkat s výrazy 흉내말 (*hyungnaemal*, dosl. slova imitující), 모양흉내말 (*moyang hyungnaemal*, slova imitující vzhled), 소리흉내말 (*sorihyungnaemal*, slova imitující zvuk, tedy onomatopoia) nebo 몸짓흉내말 (*momjit'yungnaemal*, slova imitující pohyb).

Každý autor však používá jiné rozdělení, např. Sohn dělí onomatopoia na základě životnosti (zvuky zvířat), skupenství pevného (klepání, bubnování), kapalného (zvuk kapek, bublání vody) a spojitosti se vzduchem (syčení unikajícího vzduchu, zvuk vlajky

[35] *Neibŏsajŏn (네이버사전) [Slovník Naver]* [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: https://dict.naver.com/
[36] V tomto případě opravdu velmi záleží na kontextu.

zmítající se ve větru).[37] Toto podrobnější rozdělení onomatopoií a mimetik probíhá čistě ze sémantického hlediska a seskupuje k sobě výrazy na základě společných rysů, mohli bychom tedy vytvořit nespočet dalších dělení. Toto dělení je však užitečné z toho důvodu, že k sobě seskupuje slova s podobným významem a může být nápomocné při hledání synonym nebo při výuce jazyka.

4.2 Syntaktické vymezení

Je důležité si uvědomit, že zvukový symbolismus je jev, který se projevuje v jazyku jako celku. Nemusí se tedy nutně projevit pouze ve formě samostatných lexémů. Lexémy jsou základní jednotkou slovní zásoby, představují množinu všech tvarů jednotlivého slova[38]. Například některé anglické lexémy začínající na „gl" jako *glitter* (třpytit se), *glow* (zářit, svítit), *gleam* (zablýsknout se, lesknout se), *gloss* (lesk), *glisten* (lesknout se) spojuje společný význam, který má co dočinění se světlem a odrážením světla. Lexémy začínající na „sw" jako *swarm* (rojit se, hemžit se), *swerve* (uhnout, odchýlit), *sway* (houpat, kývat se), *swing* (houpat se), *swivel* (otáčet) zase naznačují hladký a široký pohyb.[39] Cílem této kapitoly je však pokusit se systematicky zařadit konkrétní ideofony (tedy lexémy) do slovních druhů.

Korejskou slovní zásobu můžeme rozdělit do 9 slovních druhů, které jsou uvedeny v tabulce č. 3. Tuto tabulku zakládám na Songově [40] klasifikaci, který však sám zdůrazňuje, že někteří lingvisti používají jiná rozdělení. Slovní druhy jsou užitečným nástrojem, jelikož nám umožňují vytvářet obecná tvrzení o gramatice jazyka, protože slova patřící do stejného slovního druhu se budou objevovat ve stejných gramatických pozicích.[41] Je však velmi obtížné vymezit korejské ideofony a zařadit je do jednoho slovního druhu.

Na rozdíl od českých citoslovcí, které tvoří samostatný slovní druh, na korejská onomatopoia a mimetika je třeba pohlížet jako na určitou skupinu slov, které v sobě nesou do jisté míry nearbitrární vztah k významu na základě smyslového vjemu, s tím, že tato slova můžou mít formu různých slovních druhů. Ostatně i v češtině mohou z citoslovcí

[37] SOHN, Ho-Min. *The Korean Language*. Cambridge University Press, 2001. S. 99.
[38] HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství n.p., 1980. S. 12.
[39] SOHN, Ho-min. *Korean Language in Culture And Society*. University of Hawaii Press, 2006. S. 64.
[40] SONG, Jae Jung. *The Korean Language: Structure, use and context*. New York: Routledge, 2005. S. 71–81.
[41] Tamtéž. S. 70.

vznikat nová slova. Např. z citoslovce „cink“ vzniká sloveso „cinkat“, „mňoukat“ nebo „mňoukání“ je odvozeno od „mňau“ a „chacha“ se mění na „chechtat se.“

동사 *[tongsa]*	dějová slovesa	먹다 (*mŏkta*, jíst), 읽다 (*ikta*, číst)
형용사 *[hyŏngyongsa]*	deskriptivní slovesa[42]	춥다 (*ch'upta*, studený), 덥다 (*tŏpta*, horký)
명사 *[myŏngsa]*	podstatná jména	친구 (*ch'in'gu*, kamarád), 집 (*chip*, dům)
대명사 *[taemyŏngsa]*	zájmena	저 (*chŏ*, já), 그녀 (*kŭnyŏ*, ona)
관형사 *[kwanhyŏngsa]*	determinátory	어떤 (*ŏttŏn*, jaký), 각 (*kak*, každý)
부사 *[pusa]*	příslovce	빨리 (*ppalli*, rychle), 항상 (*hangsang*, vždycky)
조사 *[chosa]*	částice (partikule)	는 (*nŭn*, partikule označující téma), 를 (*rŭl*, partikule označující objekt)
수사 *[susa]*	číslovky	하나 (*hana*, jedna), 둘 (*tul*, dva)
감탄사 *[kamt'ansa]*	interjekce	야 (*ya*, hej), 흠 (*hŭm*, hmm)

Tabulka 3: Dělení slovních druhů v korejštině

Korejština má syntaktickou kategorii podobnou citoslovcím - 감탄사 *[kamt'ansa]* - tedy interjekce či exklamace. Tento slovní druh se blíží českým citoslovcím. Zařazují se zde zvolání, nadávky, pozdravy a další. Jsou používány z pohledu 1. osoby, tzn. nelze je použít, když mluvíme o 3. osobě, a obecně spíše stojí samy o sobě, aniž by modifikovaly slova před nebo za nimi.[43] Patří tady např. 네 (*ne*, ano), 아니 (*ani*, ne), 와! (*wa*, wow!), 쉿 (*swit*, pssst), 어머! (*ŏmŏ*, proboha!), 아싸! (*assa*, jo!).[44] Pucek korejské citoslovce definuje jako neohebný slovní druh, jejichž tvar se nemění. Dále uvádí, že to jsou slova samostatná (독립어 *tungnibŏ*) s plně sdělnou funkcí. Samy o sobě můžou tedy být větou a také nepřibírají žádné partikule.[45]

Korejská onomatopoia a mimetika však tradičně zařazujeme mezi adverbia, na rozdíl od češtiny, kde se do citoslovcí řadí právě i slova zvukově symbolická

[42] Často nesprávně označována jako přídavná jména.
[43] KIM, Soohee, Emily CURTIS a Haewon CHO. *Korean Grammar: The Complete Guide to Speaking Korean Naturally*. Tuttle Publishing, 2018.
[44] I, Donghwi, Munha RYU a Chiho PAK *(이동휘, 류문하, 박지호)*. *Yŏngŏmorip yŏngŏgyogwasŏ (영어몰입 영어교과서)*. Dasan Books, 2010. S. 20.
[45] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 287.

(onomatopoia). Pucek je dokonce nazývá *„příslovce onomatopoická a mimetická“* či *„příslovce symbolická“*.[46] Je pro ně charakteristické neobvyklé seskupování hlásek, reduplikace a vokálová harmonie. Ve větné skladbě plní funkci příslovečného určení a nejčastěji modifikují sloveso.

Přestože zvukově symbolické výrazy zařazujeme mezi adverbia, neznamená to, že jsou s nimi naprosto shodné. Korejské ideofony jsou natolik specifické, že bychom je mohli vyčlenit i jako samostatný slovní druh, ale vzhledem k tomu, jak se chovají v syntaktickém a morfologickém prostředí a jakou funkci plní ve větě, mají právě k adverbiím nejblíže. Problém však nastává u odvozenin od onomatopoií a mimetik, které patří do jiného slovního druhu (např. slovesa) a podléhají jazykovým procesům typickým pro tento slovní druh (např. časováním). Pokud se na zvukový symbolismus budeme dívat obecně jako na jazykový fenomén, tak bychom za slova zvukově symbolická mohli považovat i tyto odvozeniny.[47]

Korejské ideofony se od adverbií liší hláskovou symboličností a reduplikací, která je sice u jiných slovních druhů také možná, ale jedná se o výjimku, a ne o systematické pravidlo. Od onomatopoií a mimetik lze odvozovat i slovesa, což u adverbií možné není. Dále můžou rozvíjet nejen sloveso, se kterým na rozdíl od adverbií můžou tvořit i větný predikát, ale i podstatné jméno.[48] Na rozdíl od adverbií je nelze rozvíjet dalším příslovcem ani k nim připojovat pomocné partikule.[49]

Korejská adverbia můžeme rozdělit na dvě skupiny. První z nich může modifikovat sloveso (V), slovesnou frázi (VP) nebo celou větu (S), druhá může modifikovat pouze samotné sloveso.[50] Například 매일 (*maeil*, každý den) patří do první skupiny, což zobrazují následující příklady.

1) **매일** $_{S}$[언니는 학생들에게 영어를 가르쳤다].

Maeil $_{S}$*[ŏnninŭn haksaengdŭrege yŏngŏrŭl karŭch'yŏtta]*.

2) 언니는 [**매일** $_{VP}$[학생들에게 영어를 가르쳤다]].

[46] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 285.
[47] V této práci se však budu věnovat pouze ideofonům jako takovým, na ostatní slovní druhy nezbývá prostor.
[48] FERKLOVÁ, Blanka. Onomatopoie a mimetika v korejštině. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 12–13.
[49] Tamtéž. S. 13.
[50] KIM, Jong-Bok a Jaehyung YANG. Korean Phrase Structure Grammar and Its Implementations into the LKB System. *Language, Information and Computation: Proceedings of the 17th Pacific Asia Conference*. Colips Publications, 2003, 88–97.

*Ŏnninŭn [**maeil** VP[haksaengdŭrege yŏngŏrŭl karŭch'yŏtta]].*

3) 언니는 학생들에게 [**매일** VP[영어를 가르쳤다]].
*Ŏnninŭn haksaengdŭrege [**maeil** VP[yŏngŏrŭl karŭch'yŏtta]].*

4) 언니는 학생들에게 영어를 [**매일** V[가르쳤다]].
*Ŏnninŭn haksaengdŭrege yŏngŏrŭl [**maeil** V[karŭch'yŏtta]].*

Všechny tyto věty mají stejný význam „Sestra každý den učila studenty angličtinu," avšak vzhledem k různým pozicím adverbia může věta nabírat lehce odlišných významů. Zatímco adverbium v příkladové větě č. 2 modifikuje celou větnou frázi, ve větě č. 4 je kladen důraz na sloveso „učit". Tyto nuance jsou však zanedbatelné.

Do druhé skupiny patří příslovce jako 잘 (*chal*, dobře), 좀 (*chom*, trošku), 더 (*tŏ*, více) atd. Hvězdičkou jsou označeny věty, které jsou gramaticky nesprávné.

5) 아기가 아침을 [**잘** V[먹었다]].
*Agiga ach'imŭl [**chal** V[mŏgŏtta]].*
Miminko se dobře nasnídalo.

*아기가 [**잘** VP[아침을 먹었다]].
Agiga [chal** VP[ach'imŭl mŏgŏtta]].*

6) 짐이 무거워서 [**좀** V[도와 주세요]].
*Chimi mugŏwŏsŏ [**chom** V[towa chuseyo]].*
Mám těžká zavazadla, prosím pomozte mi s nimi

*좀 S[짐이 무거워서 도와 주세요].
**Chom S[chimi mugŏwŏsŏ towa chuseyo].*

7) 딸기도 맛있는데 저는 블루베리를 [**더** V[좋아해요]].
*Ttalgido masinnŭnde chŏnŭn pŭlluberirŭl [**tŏ** V[chohahaeyo]].*
Jahody jsou taky dobré, ale raději mám borůvky.

*딸기도 맛있는데 저는 **더** VP[블루베리를 좋아해요].
Ttalgido masinnŭnde chŏnŭn **tŏ VP[pŭlluberirŭl chohahaeyo].*

Mimetické výrazy můžou rozvíjet pouze dějová slovesa (na rozdíl od adverbií) a zpravidla rozvíjejí větný predikát.[51] Nejčastěji se setkáme s mimetiky v pozici, kdy rozvíjejí přímo sloveso, avšak není to pravidlem. V následujících příkladech je použit mimetický výraz 또박또박 *[ttobakttobak]*, který znamená „jasně, zřetelně, pravidelně, opakovaně, čistě, bez potíží."

8) 얼굴에 미소를 띠고 [**또박또박** V[말하세요]].
*Ŏlgure misorŭl ttigo [**ttobakttobak** V[marhaseyo]].*
Usmívejte se a mluvte zřetelně.

9) 그는 어느 정도 [**또박또박** VP[집세를 물었다]].
*Kŭnŭn ŏnŭ chŏngdo [**ttobakttobak** VP[chipserŭl murŏtta]].*
Platil nájem docela pravidelně.

10) **또박또박** S[그가 들을 수 있도록 다시 한 번 말했다].
***Ttobakttobak** kŭga tŭrŭl su ittorok tasi han pŏn marhaetta.*
Řekl to srozumitelně ještě jednou, aby mu bylo rozumět.

Zapojování onomatopoií do vět je o něco rozmanitější. Nerozvíjí totiž sloveso o stav / způsob / míru jako mimetika, ale o zvuk, které daný děj doprovází. Můžou buď tvořit samostatný větný člen (podobně jako citoslovce v češtině, př. 11) nebo se pojit s podstatným jménem 소리 (*sori*, zvuk, př. 12) či slovesem 하다 (*hada*, dělat, př. 13).[52]

11) 내가 초인종을 울렸어. **딩동**! 아무 대답이 없었어.
*Naega ch'oinjongŭl ullyŏssŏ. **Tingdong**! Amu taedabi ŏpsŏssŏ.*
Zazvonil jsem na zvonek. *Cink cink*! Žádná odpověď.

12) 초인종을 울렸더니 **딩동** <u>소리</u>가 났다.
*Ch'oinjongŭl ullyŏttŏni **tingdong** <u>soriga</u> natta.*
Když jsem zazvonil, zvonek udělal *cink*. (Dosl. „zvonek vydal <u>zvuk</u> cink".)

[51] FERKLOVÁ, Blanka. Onomatopoie a mimetika v korejštině. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 85.
[52] Tamtéž. S. 85-87.

Pokud se onomatopoia pojí se 소리 *[sori]*, rozvíjí tím podstatné jméno a plní zde tedy funkci nepřímého přívlastku.

13) 초인종이 **딩동** 하고 울렸다.
*Ch'oinjongi **tingdong** hago ullyŏtta*
Zvonek zacinkal.

Zde je modifikováno sloveso 하다 *[hada]*. Je možné i propojení s jinými slovesy, možnost těchto kombinací je však značně omezená. Toto platí nejen pro onomatopoia, ale také pro mimetika. Některé jsou slučitelné pouze s jedním slovesem, jiné s několika málo slovesy podobného významu, ale najdou se i taková, která jsou kompatibilní s různými slovesy různých významů. Např. 깔깔 *[kkalkkal]* se pojí pouze se slovesem 웃다 (*utta*, smát se) a značí veselý a neudržitelný smích. 달달 *[taldal]* je kompatibilní jak se slovesem 볶다 (*pokkta*, opékat, pražit), tak 떨다 (*ttŏlda*, třást se, chvět se). Těchto příkladů je nespočet a tato omezená kompatibilita je jedním z faktorů, které odlišují zvukově symbolické výrazy od adverbií, které jsou více univerzální.[53] To samé platí pro kompatibilitu s podstatnými jmény, např. 뻘뻘 *[ppŏlppŏl]* se výhradně pojí s 땀 (*ttam*, pot) ve významu „pot se řine."

4.3 Odvozování slov

Zvukově symbolické výrazy bývají základem pro tvoření dějových i deskriptivních sloves nebo dokonce substantiv. Pucek říká, že zde *„alternací hlásek dochází k odvozování slov stejného nebo podobného významu, lišících se stupněm expresivity, různou mírou kvality či kvantity."* [54] Toto odvozování probíhá pomocí zvláštních slovotvorných sufixů 거리다 *[kŏrida]*, 대다 *[taeda]*,[55] 하다 *[hada]* a spony 이다 *[ida]*. Pucek uvádí jako příklad 번적 (*pŏnjŏk*, třpytivě) a odvozeniny 번적거리다 *[pŏnjŏkkŏrida]*, 번적대다 *[pŏnjŏktaeda]*, 번적하다 *[pŏnjŏkhada]*, 번적이다 *[pŏnjŏgida]* nebo reduplikované 번적번적하다 *[pŏnjŏkpŏnjŏkhada]* – třpytit se (příp. být třpytivý), blýskat se.[56]

[53] FERKLOVÁ, Blanka. Onomatopoie a mimetika v korejštině. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 95.
[54] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 287.
[55] 거리다 *[kŏrida]* a 대다 *[taeda]* se většinou používají synonymně, avšak existují mezi nimi malé nuance. Obecně se běžněji používá 거리다 *[korida]*.
[56] PUCEK, pozn. 54, s. 287.

Je také možný další způsob odvozování, a to pomocí sufixu -라 *[ra]* nebo -러 *[rŏ]* a pomocného 지다 *[chida]*, které pak obsahuje nuanci toho, že dochází ke změně stavu. Pro tvorbu tranzitivních (přechodných) sloves[57] se používá pomocné 뜨리다 *[ttŭrida]* (opět po sufixu -라 / -러 *[ra / rŏ]*).[58]

구붓구붓 *[kubutkubut]* – mimetický výraz, „zkřiveně, zahnutě“
구붓구붓 *[kubutkubut]* + 하다 *[hada]* → 구붓구붓하다 *[kubutkubuthada]* - odvozené sloveso pomocí 하다 *[hada]*, „být pokřivený, zahnutý“
구붓 *[kubut]* + 러 *[rŏ]* + 지다 *[chida]* → 구부러지다 *[kuburŏjida]* - odvozené sloveso pomocí sufixu -러 *[rŏ]* a 지다 *[chida]*, „zkřivit se, ohnout se“
구붓 *[kubut]* + 러 *[rŏ]* + 뜨리다 *[ttŭrida]* → 구부러뜨리다 *[kuburŏttŭrida]* - „zkřivit, ohnout (něco).“

Deskriptivní slovesa můžou být tvořena i sufixem -업다 *[ŏpta]* / -압다 *[apta]*, ale pouze z mimetik, které mají finální konsonant ㄹ *[r / l]*.[59] Např. 간질간질 (*kanjilganjil*, svědit, lechtat) pomocí sufixu vytváří 간지럽다 (*kanjirŏpta*, být lechtivý). Tento způsob odvozování je však méně častý.

Pro odvozování podstatných jmen se nejčastěji používá sufix -이 *[i]*, který na sebe často naváže předcházející konsonant.[60] Např. 개굴개굴 (*kaegulgaegul*, kuňkání) → 개굴 + 이 → 개굴이 (*kaeguri*, žába), 뻐꾹 (*ppŏkkuk*, kuku) → 뻐꾹 + 이 → 뻐꾸기 (*ppŏkkugi*, kukačka).[61]

4.4 Morfologické vymezení

Pro morfologické vymezení jazyků se používá tzv. morfologická typologie, která třídí jazyky na základě jejich gramatické stavby. Rozlišujeme dva druhy jazyků, analytické a syntetické, které se dále dělí do podkategorií. Zatímco analytické jazyky používají pro vyjádření gramatických funkcí především slovosled a pomocná slova (pracují s volnými morfémy), syntetické jazyky používají flexi a množství afixů.[62]

[57] Jsou to ta slovesa, která potřebují předmět, aby dávala význam.
[58] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 287.
[59] FERKLOVÁ, Blanka. Onomatopoie a mimetika v korejštině. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 77.
[60] Tamtéž.
[61] Existují však i další sufixy, např. -질 *[chil]*, -개 *[kae]*, -군 *[kun]* atd.
[62] MAREŠ, Petr. *Úvod do lingvistiky a lingvistické bohemistiky*. Praha: Karolinum, 2014. S. 35–39.

Korejština patří mezi jazyky syntetické aglutinační.[63] To znamená, že se ke kořeni slov připojují afixy (předpony, přípony aj.), přičemž každý z nich nese zpravidla právě jeden gramatický význam. Systém afixů a koncovek je v korejštině tedy velmi bohatý. To vede k omezení počtu slovních druhů, v korejštině např. neexistují předložky a spojky, navíc slovesa a adjektiva jsou morfologicky téměř shodná.[64] U sloves jsou afixy kladeny vedle sebe a většinou jsou snadno rozpoznatelné, protože zpravidla plní jednu gramatickou funkci a nedochází k jejich prolínání jako např. v češtině (jazyk flexivní). Pro aglutinační jazyky je také typická vokálová harmonie[65], která bude podrobněji vysvětlena v kapitole č. 5.

V tabulce č. 4 je pro lepší pochopení uvedeno několik příkladových vět.

Flektivní jazyk (čeština)	**Analytický jazyk (angličtina)**	**Aglutinační jazyk (korejština)**
Nečetla.	She did not read.	안읽었어요. *[anilgŏssŏyo]*
Byl by pachatel chycen?	Would the culprit have been caught?	범인이 잡히셨겠습니까? *[pŏmini chaphisyŏtkessŭmnikka?]*
Pojďme se najíst.	Let's eat.	밥먹자. *[pammŏkcha.]*

Tabulka 4: Příklady jazykové typologie

Např. v češtině jedním slovem *nečetla* vyjádříme zápor, minulý čas a ženský rod. V angličtině je potřeba pro vyjádření stejného významu čtyř samostatně stojících morfémů *She did not read,* v korejštině pak vidíme, jak se na sebe jednotlivé morfémy „přilepují" a můžeme je jasně rozdělit následovně:

(1) 안읽었어요.

안	읽	었어	요
an	*ik*	*ŏssŏ*	*yo*
zápor	kořen slovesa číst	min. čas	formálnost

[63] PUCEK, Vladimír a Marta BUŠKOVÁ. *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000. S. 9.
[64] Tamtéž. S. 10.
[65] MAREŠ, Petr. *Úvod do lingvistiky a lingvistické bohemistiky*. Praha: Karolinum, 2014. S. 37.

(2) (범인이) 잡히셨겠습니까?

잡	히	셨	겠	습니	까
chap	*hi*	*syŏt*	*ket*	*sŭmni*	*kka*
kořen slovesa chytat	pasivum	zdvořilost + minulý čas	vid	formálnost	otázka

(3) (밥) 먹자.

먹	자
mŏk	*cha*
kořen slovesa jíst	výzva

Co se týče genealogie korejštiny, existuje několik teorií. Někteří vědci ji vyčleňují samostatně jako jazyk izolovaný, což znamená, že ji nelze přiřadit do žádné jazykové rodiny. Druhou teorií je, že korejština patří mezi jazyky altajské, avšak tento vztah je pouze vzdálený, jelikož protokorejština se již v nejranější fázi zvlášť vyčlenila a vyvíjela se odděleně.[66] Dále se často hovoří o možné příbuznosti korejštiny s japonštinou, která má v sobě také prvky altajských jazyků a také je v současnosti považovaná za izolovaný jazyk. Je však nutno podotknout, že jedním z mnoha důvodů, proč existují debaty o možné příbuznosti s japonštinou je i velmi podobný systém zvukově symbolických výrazů. U obou jazyků se určitou dobu i chybně spekulovalo o možné příbuznosti s čínštinou kvůli velkému množství výpůjček z čínštiny. Korejština je však typologicky zcela odlišná a jejímu gramatickému systému podléhá i sinokorejská slovní zásoba.[67] Navíc velká část korejské slovní zásoby je původní a od čínského jazyka zcela odlišná. Mezi původní a čistě korejskou slovní zásobu patří právě i onomatopoia a mimetika.

4.4.1 Reduplikace

V této kapitole již byly zmíněny některé morfosyntaktické rysy korejských ideofonů, jedním z nich je i reduplikace. Reduplikace je morfologický proces, při kterém dochází k opakování celého slova nebo jeho části.[68] Je to jeden z hlavních rysů, které zvukově symbolické výrazy na první pohled rozlišují od ostatní slovní zásoby – v té se

[66] PUCEK, Vladimír a Marta BUŠKOVÁ. *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000. S. 12.
[67] Sinokorejská slovní zásoba představuje korejská slova čínského původu, tzn. slova vypůjčená z čínštiny nebo slova, která byla vytvořena na základě čínských znaků.
[68] KARLÍK, Petr, Miroslav GREPL a Petr MAREŠ. Opakování výrazů. *CzechEncy: Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2012 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/OPAKOV%C3%81N%C3%8D%20V%C3%9DRAZ%C5%AE

reduplikace sice vyskytuje, ale pouze vzácně.[69] Za základní jednotku se považuje jednoduchý nereduplikovaný kořen, který bývá zpravidla jednoslabičný nebo dvouslabičný (můžou však být i víceslabičné).[70] Tento kořen může stát buď samostatně, nebo může být reduplikován. Můžeme říct, že reduplikace je jedním z prostředků k sémantickému rozšíření mimetik a onomatopoií. Reduplikovaý kořen může naznačovat delší průběh trvání děje nebo jeho opakování. Kořen samotný pak naznačuje, že akce probíhá jenom jednorázově, krátce nebo dočasně.[71] Reduplikaci můžeme dále rozdělit na úplnou – 완전 되풀이 *[wanjŏn toep'uri]* nebo částečnou – 부분 되풀이 *[pubun toep'uri]*. Úplnou reduplikací se rozumí reduplikace celého kořene, částečnou pouze část kořene. Kořen může být opakován beze změny, ale může také dojít ke změně určitých hlásek.[72] To, jestli bude ve větě použit kmen jednoduchý nebo reduplikovaný však závisí také na kompatibilitě se slovesy, které rozvíjí.

Úplná reduplikace má podobu AA nebo ABAB, přičemž každé písmeno označuje jednu slabiku.[73]

AA	ABAB
멍멍 (*mŏngmŏng*, haf haf)	반짝반짝 (*pantchakpantchak*, třpytit se)
빵빵 (*ppangppang*, troubit)	보들보들 (*podŭlbodŭl*, měkký)
활활 (*hwarhwal*, hořet, planout)	개굴개굴 (*kaegulkaegul*, kuňkat)

U trojslabičných mimetik pak reduplikace probíhá podle vzoru ABCABC – např. 시부렁시부렁 (*siburŏngsiburŏng*, brebentit).

Při reduplikaci může docházet ke změnám vokálů nebo konsonantů ve druhém (reduplikovaném) kořeni, případně dochází ke změně celé slabiky.

Změna ve vokálu	Změna v konsonantu
미끌**매**끌 (*mikkŭlmaekkŭl*, hladký)	올긋**볼**긋 (*olgŭtpolgŭt*, pestrobarevný)
는실**난**실 (*nŭnsillansil*, lascivní)	옹기**종**기 (*onggijonggi*, ve shluku)

[69] GARRIGUES, Stephen L. Mimetic Parallels in Korean and Japanese. *Studies in Language*. John Benjamins Publishing Company, 1995, **19**(2), 359–398. S. 366.
[70] FERKLOVÁ, Blanka. Onomatopoie a mimetika v korejštině. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 59.
[71] GARRIGUES, pozn. 69, s. 366.
[72] FERKLOVÁ, pozn. 70, s. 59.
[73] SHIN, Jungho. *A Comparative Study of Symbolic Words in Japanese and Korean*. Oslo, 2012. Magisterská práce. University of Oslo. S. 25.

싱숭**생**숭 (*singsungsaengsung*, neklidný)　얼기**설**기 (*ŏlgisŏlgi*, zamotaný)

Částečná reduplikace probíhá podle schématu A′AB (**두**둥실 *tudungsil*, vznášet se) nebo AB′B (따**다**닥 *ttadadak*, přilepený k sobě) a dochází ke změně ze dvou slabik na tři.[74]

5 Fonologie a fonosémantika

Existují dvě hlavní disciplíny, které se zabývají zvukovou rovinou jazyka – fonetika a fonologie. Zatímco fonetika se zabývá samotnou tvorbou hlásek, fonologii zajímá především funkce hlásek, tedy zvukové rozdíly, které mají schopnost rozlišovat význam lexémů. Těmto zvukovým jednotkám se říká fonémy. Např. v češtině nerozlišujeme /n/ a /ŋ/, zatímco v angličtině nebo korejštině jsou to dva různé fonémy. V češtině jsou to pouze alofony – tedy varianty jednoho fonému. I pokud bychom zaměnili „n“ ve slově banka /baŋka/ za „n“ ve slově nos /nos/, nedojde ke změně významu, zatímco anglické sin /sɪn/ (hřích) a sing /sɪŋ/ (zpívat) nesou úplně jiné významy, stejně tak jako korejské 간 /gan/ (játra) a 강 /gaŋ/ (řeka).

Fonosémantika potom propojuje fonologii a sémantiku a zkoumá tedy, jakým způsobem jsou významy slov propojeny s jejích zvukovou stránkou.[75]

V současné korejské abecedě 한글 *hangŭl* existuje 19 konsonantů a 21 vokálů.[76] Obrázek č. 2 znázorňuje pomocí Hellwagova trojúhelníku, který má zobrazovat místo artikulace (polohu jazyka) v dutině ústní při tvorbě dané hlásky, celkem 8 základních korejských vokálů. V tabulce nejsou uvedeny diftongy jako 왜 *wae*, 와 *wa*, 얘 *yae* atd. Vlevo se nachází přední samohlásky, vpravo zadní. Otevřené vokály jsou v dolní části tabulky a zavřené jsou v horní části. Zavřené zadní a střední vokály jsou /u, o/ (zaokrouhlené) a /ɯ, ʌ/ (nezaokrouhlené). Otevřený zadní vokál je /a/. Přední zavřený vokál je /i/ a přední otevřené vokály jsou /e/ a /ɛ/. Ty jsou si ve výslovnosti natolik blízko, že může být obtížné je rozlišit.

[74] KIM, Hyung-Soo. A New Look at Partial Reduplication in Korean. 2003. Dostupné také z: https://pdfs.semanticscholar.org/f2d7/ac7966ffc16c003981c1bda886a67c835f03.pdf. Jeonju University. S. 3.
[75] Někteří autoři používají fonosémantiku synonymně se zvukovým symbolismem.
[76] SOHN, Ho-Min. *Korean: Descriptive Grammar*. London: Routledge, 1994. S. 432.

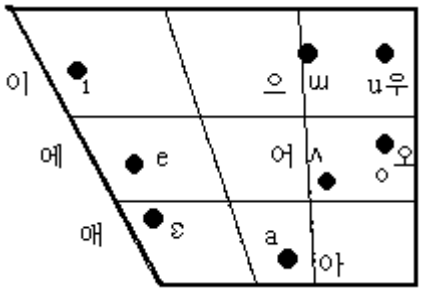

Obrázek 2: Korejské vokály znázorněny pomocí Hellwagova trojúhelníku[77]

To, co odlišuje fonémy od alofonů, jsou tzv. distinktivní rysy. U vokálů to může být např. jejich otevřenost / zavřenost nebo zaokrouhlenost / nezaokrouhlenost. I při naprosto stejném místě artikulace má totiž schopnost rozlišovat fonémy.

Korejské konsonanty můžeme členit podle schématu v tabulce č. 5. Všechny korejské explozivy a afrikáty mají tři podoby. První foném je neaspirovaný a nepřízvučný (p), druhý je neaspirovaný a přízvučný (p*) a třetí z nich je silně aspirovaný (p^h). Pucek pro ně používá terminologii (ve stejném pořadí) konsonanty prosté, intenzivní a aspirované.[78] U frikativ se s aspirovaným fonémem nesetkáme (pouze s alofony[79]) a korejské nazály a aproximanty obsahují pouze jeden foném.

	Bilabiály	Alveoláry	Palato-alveoláry	Veláry	Glotály
Explozivy	p p* p^h ㅂ ㅃ ㅍ	t t* t^h ㄷ ㄸ ㅌ		k k* k^h ㄱ ㄲ ㅋ	
Afrikáty			tʃ tʃ* $tʃ^h$ ㅈ ㅉ ㅊ		
Frikativy		s s* ㅅ ㅆ			
Nazály	m ㅁ	n ㄴ		ŋ ㅇ	
Aproximanty		l / r ㄹ			h ㅎ

Tabulka 5: Korejské konsonanty[80]

Je také nutné zmínit, že v korejštině (na rozdíl od češtiny) mezi distinktivní rysy nepatří znělost / neznělost. Za základní se považuje výslovnost neznělá a i přesto, že

[77] KIM, Hyouk-Keun. *Korean Phonology for the KAEPS system* [online]. 1999, 25. 6. 1999 [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: http://www.youngkorean.com/kaeps/kor_phon.html
[78] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 34.
[79] GUILLAUME, Jacques. A panchronic study of aspirated fricatives, with new evidencefrom Pumi. *Lingua*. 2011, 121, 1518–1538. S. 1518.
[80] PUCEK, pozn. 78, s. 28.

znělé konsonanty se v korejštině vyskytují, jedná se pouze o alofony.[81] Často se v transkripcích z korejské abecedy do latinky setkáváme s přepisem ㅂ [*b*] a ㅍ [*p*] nebo ㄱ [*g*] a ㅋ [*k*], což může naznačovat znělost prvního člena z těchto dvojic, avšak nesprávně.[82]

5.1 Vokálová harmonie

V předchozí kapitole byla stručně zmíněna vokálová harmonie, kterou se zde budu zabývat více dopodrobna. Pucek uvádí, že vokálová harmonie je *„pravidlo, které vyžaduje, aby při volbě varianty sufixu nebo koncovky v nich byly vokály stejného typu jako v základovém slově (nejčastěji v jeho poslední slabice).“*[83]

Vokálová harmonie, korejsky 모음 조화 *moŭm chohwa*, je typická pro jazyky patřící do rodiny altajských jazyků a dodnes ji nacházíme i v korejském jazyce. Zatímco v minulosti se vokálová harmonie dodržovala v korejštině velmi důsledně, v současné korejštině už spíše pozorujeme její zbytky, avšak stále jsou markantní především v onomatopoických a mimetických výrazech a také při vytváření tvaru slovesného základu.[84]

Korejské vokály můžeme rozdělit na kladné (양성모음, *yangsŏngmoŭm*) a záporné (음성모음, *ŭmsŏngmoŭm*). V korejském písmu 한글 *[han'gŭl]* jsou tvořeny třemi komponenty – horizontální čárou reprezentující zemi (jin), vertikální čárou reprezentující člověka (jang) a tečkou (v současné korejštině krátkou čárkou), která představuje nebe (neutrální). Zjednodušeně můžeme říci, že pokud je komponent označující nebe nad „zemí“ nebo napravo od „člověka,“ jedná se o vokály kladné: ㅏ, ㅗ, ㅐ *[a, o, ae]*. V opačném případě jde o vokály záporné: ㅓ, ㅜ, ㅔ *[ŏ, u, e]*.[85] Diftongy pak můžou být také kladné nebo záporné v závislosti na tom, jakými komponenty jsou tvořeny. Např. ㅘ *[wa]* je kladný, jelikož je tvořen taktéž kladnými ㅗ *[o]* a ㅏ *[a]*. Naopak ㅝ *[wŏ]* je záporný, tvořen z ㅜ [*u*] a ㅓ [*ŏ*].[86] Neutrální vokály (중성모음, *chungsŏngmoŭm*) jsou ㅣ *[i]* a ㅡ *[ŭ]*.

[81] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 34.
[82] Stejně tak ale není zřejmá aspirovaná výslovnost člena druhého. S tímto problémem se setkáváme i v nové standardní korejské romanizaci, která se v Koreji oficiálně používá.
[83] Pucek, pozn. 81, s. 34.
[84] Tamtéž. S. 33.
[85] HARKNESS, Nicholas. Vowel harmony redux: Correct sounds, English loan words, and the sociocultural life of a phonological structure in Korean. *Journal of Sociolinguistics*. Blackwell Publishing, 2012, **16**(3), 358–381. S. 369.
[86] Stejné rozdělení se týká i tzv. iotized vowels, tedy „jotizovaných“ vokálů jako ㅑ *[ya]*, ㅒ *[yae]*, ㅕ *[yŏ]* atd. ㅑ *[ya]* bude tedy patřit do stejné skupiny jako ㅏ *[a]*, ㅒ *[yae]* je kladné stejně jako ㅐ *[ae]*, atd.

Vokálová harmonie se v sufixu slovesného základu projevuje následovně:

받다 *[patta]* → 받아 *[pada]* – dostat
먹다 *[mŏkta]* → 먹어 *[mŏgŏ]* – jíst

Při tomto časování dochází k připojení sufixu 아 *[a]* nebo 어 *[ŏ]* ke kmeni slovesa. Kmen slovesa je ta část, která zbyde po „odtržení“ 다 *[ta]*, což představuje tzv. slovníkovou formu slovesa, zjednodušeně ji můžeme přirovnat k českému infinitivu. Ke kmeni se připojí sufix v závislosti na posledním vokálu v kmeni. Ke slovesům, která mají ve svém kmeni kladný vokál, je připojen sufix 아 *[a]* (kladný), v případě záporného vokálu se připojuje 어 *[ŏ]*. Toto je však pouze základní schéma znázorňující sufixaci sloves, existuje mnoho výjimek pramenících z jazykového vývoje.

U onomatopoií a mimetik je však vokálová harmonie z celého lexika pravděpodobně nejvíce patrná. Navíc nedochází pouze k alternaci vokálů, ale často také ke střídání konsonantů[87] se stejným místem a způsobem artikulace, tzn. že může docházet ke střídání fonémů patřících do velárních exploziv mezi prostými, intenzivními a aspirovanými.[88] Toto se může projevovat i ve slovech odvozených od onomatopoií, dalším typickým příkladem jsou i výrazy označující barvy.

Co je však v korejštině obzvlášť zajímavé, je fonosémantický aspekt těchto kladných / záporných vokálů. Kladné vokály mají vzbuzovat pocit lehkosti, světlosti, malosti, ostrosti, rychlosti atd. Naopak záporné vokály evokují pocity těžkosti, tmavosti, velikosti, tuposti, pomalosti atd.[89]

Např. 파랗다 *[p'arat'a]* se používá pro vyjádření světlejší modré barvy, zatímco 퍼렇다 *[p'ŏrŏt'a]* indikuje, že se jedná o tmavší odstín modré. U 퍼렇다 *[p'ŏrŏt'a]* totiž dochází ke změně z kladného vokálu 아 *[a]* na vokál záporný 어 *[ŏ]*. V překladu bychom pak tyto změny ve fonologii jednoduše zohlednili jako „světle modrá“ nebo „tmavě modrá“. Slovník Naver nabízí u 파랗다 *[p'arat'a]* také překlad jako „modrá, azurová“, ale i „bledý, zsinalý“.[90] To samé můžeme pozorovat u žluté barvy 노랗다 *[norat'a]* / 누렇다 *[nurŏt'a]*. Zatímco u modré barvy se v každém slově vyskytovaly dva stejné

[87] Toto už však není vokálová harmonie.
[88] PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012. S. 34.
[89] SOHN, Ho-Min. *The Korean Language*. Cambridge University Press, 2001. S. 80.
[90] *Neibŏsajŏn (네이버사전) [Slovník Naver]* [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: https://dict.naver.com/

vokály, u žluté se můžeme setkat s kladnými vokály ㅗ *[o]* a ㅏ *[a]* v 노랗다 *[norat'a]* a zápornými vokály ㅜ *[u]* a ㅓ *[ŏ]* v 누렇다 *[nurŏt'a]*.[91]

Dále např. mimetický výraz 아장아장 *[ajangajang]* pojící se se slovesem 걷다 *(kŏtta*, jít / chodit) vyjadřuje vratký a kolébavý způsob chůze malých dětí, které se teprve učí chodit (tzn. batolení se). 아장아장 *[ajangajang]* se může změnit na 어정어정 *[ŏjŏngŏjŏng]*, dochází tedy ke změně hlásky z 아 *[a]* na 어 *[ŏ]* a zároveň k posunutí významu. Tento posun značí, že se nejedná o chůzi batolat, nýbrž o chůzi starších dětí nebo dokonce dospělých. Jak již bylo řečeno, kladné vokály totiž symbolizují lehkost a rychlost, zatímco záporné těžkost a pomalost. Sohn to zdůvodňuje tím, že malé děti našlapují „lehčeji" a velké „s větší těžkostí" mimo jiné i kvůli váhovým rozdílům.[92] Dalším důvodem může být i to, že u dětí je tento styl chůze normální / žádoucí a může být i roztomilý, u dospělých pak značí spíše vrávoravou chůzi.

Podobný významový posun lze vnímat i u dvojice 보글보글 *[pogŭlbogŭl]* a 부글부글 *[pugŭlbugŭl]*. První z dvojice imituje zvuk a způsob, jakým bublá tekutina při vaření – v tomto případě se však jedná pouze o slabé vření vody. Druhý výraz je o něco silnější a značí, že voda již dosáhla bodu varu. Oba výrazy se pojí se slovesem 끓다 (*kkŭlt'a*, vařit). 부글부글 *[pugŭlbugŭl]* se však může používat i v přeneseném významu. Pokud někdo řekne „화가 나서 속이 **부글부글 끓다**" *[Hwaga nasŏ sogi **pugŭlbugŭl kkŭlt'a**]*, znamená to, že „překypuje zlostí, zmítá se vztekem, je rozčílený". Tento koncept, že někomu něco „přeteče přes hlavu" a „vře to v něm hněvem," je spojený s konceptem, že vroucí voda se v nádobě natolik zmítá, že může přetéct a prskat všude okolo. V této příkladové větě je doslova řečeno, že 속 (*sok*, dosl. „vnitřek" – tedy my uvnitř, naše srdce / duše) „se vaří" (끓다 *kkŭlt'a*) způsobem 부글부글 *[pugŭlbugŭl]* – znamená to tedy, že něco v nás tak silně bublá, až to v sobě nemůžeme udržet.

Stejně jako Pucek, tak i Sohn zdůrazňuje, že u mimetických a onomatopoických výrazů dochází také ke změně konsonantů.[93] Prosté konsonanty se můžou změnit na konsonanty intenzivní nebo aspirované a tím posouvat význam. Např. 종알종알 *[chongaljongal]* popisuje nepřetržitou mluvu a dá se přeložit jako „blábolení". Přízvučná varianta 쫑알쫑알 *[tchongaltchongal]*, ve které se prosté ㅈ *[ch]* změnilo na intenzivní

[91] CHOI, Miri. Vowel harmony in Korean. *Organic Korean* [online]. 2015, 4. 9. 2015 [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: http://organickorean.com/vowel-harmony-in-korean/
[92] SOHN, Ho-Min. *The Korean Language*. Cambridge University Press, 2001. S. 80.
[93] Tamtéž.

ㅉ *[tch]*, vyvolává pocit zintenzivnění dané vlastnosti.[94] Dá se tedy předpokládat, že člověk, který mluví 쫑알쫑알 *[tchongaltchongal]*, mluví mnohem hlasitěji než u 종알종알 *[chongaljongal]*. Velký slovník standardní korejštiny také uvádí, že se tyto výrazy používají hlavně pro ženy a děti.[95] Existuje i varianta se zápornými vokály 중얼중얼 *[chungŏljungŏl]*, která znamená „mumlat, brblat si pro sebe" a její zintenzivněná varianta 쭝얼쭝얼 *[tchungŏltchungŏl]*. Obě tato slova jsou definována jako *„tichý, opakovaný a pro ostatní nesrozumitelný způsob mluvy"*, přičemž přízvučná varianta nám má dát *„silnější dojem"* než varianta prostá.[96] Jak jde tedy na těchto příkladech vidět, vokálová harmonie má na posun významu mnohem větší vliv než změna konsonantů. Více fonémů v jednom místě artikulace mají totiž jenom explozivy, afrikáty a frikativy, celkem se tedy jedná o 14 konsonantů. Navíc vzhledem ke stejnému místu i způsobu artikulace nejsou rozdíly mezi fonémy stejné skupiny natolik markantní a liší se pouze v distinktivních rysech, takže sice mají odlišovací funkci, ale nemůžeme předpokládat, že u onomatopoií a mimetik (nyní nehovoříme o ostatní slovní zásobě) budou mít tak velkou schopnost měnit význam, jako vokály. Těch je o něco více a nejen, že všechny mají odlišnou a snadněji rozlišitelnou výslovnost, snad jen s výjimkou ㅐ *[ae]* a *[e]* ㅔ, které jsou si velmi blízko, ale lze je zařadit buď do skupiny kladných, záporných nebo neutrálních vokálů, což je hlavní faktor posunující významy slov.

Pokud tedy vezmeme v potaz, že mimetika a onomatopoia můžou být tvořena až dvěma druhy vokálů a třemi druhy konsonantů, můžeme celkem dojít k šesti variantám jednoho lexému, jak je ukázáno na příkladech 1–12.

1) 달랑달랑 *[tallangdallang]*
2) 덜렁덜렁 *[tŏllŏngdŏllŏng]*
3) 딸랑딸랑 *[ttallangttallang]*
4) 떨렁떨렁 *[ttŏllŏngttŏllŏng]*
5) 탈랑탈랑 *[t'allangt'allang]*
6) 털렁털렁 *[t'ŏllŏngt'ŏllŏng]*

[94] SOHN, Ho-Min. *The Korean Language*. Cambridge University Press, 2001. S. 80.
[95] *P'yojun'gugŏdaesajŏn (표준국어대사전) [Velký slovník standardní korejštiny]* [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: stdict.korean.go.kr
[96] Tamtéž.

Výrazy v příkladech 1-6 můžou mít až tři významy. První z nich popisuje zvuk malých zvonečků či rolniček nebo způsob, jakým se objekty pohybují, když odněkud visí / pohupují se zavěšené na něčem. Jak již bylo řečeno v kapitole č. 2, někdy může být obtížné rozlišit, zdali se jedná o onomatopoia nebo mimetika. I Velký slovník standardní korejštiny v mnoha případech ve svých definicích uvádí, že se může jednat jak o 소리 (*sori,* zvuk), tak o 모양 (*moyang*, tvar, způsob) nějaké akce. Může se tak jednat o pohupování a cinkání zvonečku, které na sobě nosí např. kočka nebo o způsob, jakým se při chůzi pohybují náušnice ze strany na stranu.[97] Dalším možným významem je, že je někdo nespolehlivý a odbíhá od jedné věci k druhé, je roztěkaný a nic nedělá pořádně. Tady lze pozorovat korelaci s „houpáním se z jedné strany na druhou“, tedy neschopnost vydržet u jedné věci. Třetím významem je pak náhlé a silné rozbušení srdce vlivem nějakého překvapení / strachu. V příkladu č. 1 je tedy „základní“ verze, s prostým konsonantem a kladným vokálem. V příkladu č. 2 proběhla změna z kladného vokálu na záporný a tím se pozměnil význam z malosti a lehkosti na velikost a těžkost, všechno ostatní zůstalo stejné. Nyní bychom tedy mohli toto slovo použít pro popsání větších objektů, například zvonění / houpání velkého zvonu.) Dále pak máme kombinaci 딸랑딸랑 *[ttallangttallang]* a 떨렁떨렁 *[ttŏllŏngttŏllŏng]*, které obsahují přízvučné ㄸ *[tt]*. Zde Velký slovník standardní korejštiny pouze říká, že je význam „silnější“ než u jejich prosté varianty, zbytek definice zůstává nezměněn. Poslední kombinací je 탈랑탈랑 *[t'allangt'allang] a* 털렁털렁 *[t'ŏllŏngt'ŏllŏng]* s aspirovaným ㅌ *[t'],* u kterého se opět definice nemění, avšak jejich význam má být intenzivnější, ostřejší a silnější.[98]

Příklady 7–12 jsou však o něco komplikovanější, jelikož se zde vyskytují zároveň dva konsonanty, které se můžou měnit na přízvučné nebo aspirované.[99] Na tomto slově je také zajímavé to, že první vokál je kladný a druhý záporný, přičemž se mění pouze ten první.

7) 강중강중 *[kangjunggangjung]*

8) 경중경중 *[kŏngjunggŏngjung]*

9) 깡쭝깡쭝 *[kkangtchungkkangtchung]*

[97] *P'yojun'gugŏdaesajŏn (표준국어대사전) [Velký slovník standardní korejštiny]* [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: stdict.korean.go.kr

[98] Tamtéž.

[99] V předchozím příkladě se vyskytovalo ㄹ *[l/r]*, které se nijak nemění.

10) 껑쭝껑쭝 *[kkŏngtchungkkŏngtchung]*

11) 깡충깡충 *[kkangch'ungkkangch'ung]*

12) 껑충껑충 *[kkŏngch'ungkkŏngch'ung]*

강중강중 *[kangjunggangjung]* znamená poskakování, často se třeba používá u zvířat (hopkání zajíců) nebo také pokud např. někdo začne poskakovat radostí. Výraz v příkladu 8 se záporným vokálem pak používáme pro větší a vyšší skoky. Následují přízvučné varianty, ve kterých se mění oba konsonanty, a to z ㄱ *[k]* na ㄲ *[kk]* a z ㅈ *[ch]* na ㅉ *[tch]*. V příkladech č. 11 a 12 přichází na řadu aspirované konsonanty, avšak v tomto případě aspirací prochází pouze ㅈ *[ch]* a ㄱ *[k]* se objevuje v přízvučném tvaru. Je také nutné podotknout, že existují i výrazy 깡총깡총 *[kkangch'ongkkangch'ong]* (synonymní s 깡충깡충 *[kkangch'ungkkangch'ung]*), kde jsou oba vokály kladné, avšak tato verze není tolik používaná. *캉충캉충 *[k'angch'ungk'angch'ung]* s oběma aspirovanými konsonanty nebo *경쭝경쭝 *[kŏngtchunggŏngtchung]* pouze s jedním aspirovaným konsonantem ve slovníku nenajdeme.[100]

Tyto variace v konsonantech se však nevyskytují pouze u onomatopoií a mimetik. Příkladem můžou být deskriptivní slovesa 단단하다 *[tandanhada]*, 탄탄하다 *[t'ant'anhada]* a 딴딴하다 *[ttanttanhada]*. Všechna znamenají „tvrdý, pevný, silný." Avšak i přesto, že tyto výrazy na první pohled kvůli reduplikaci vypadají jako zvukově symbolické, nezapojují se do vokálové harmonie (*던던하다 *[tŏndŏnhada]* nelze), ani nemůžou stát samostatně jako příslovce bez 하다 *[hada]*.[101]

Shin říká, že některé finální konsonanty ve slabice můžou implikovat určité významy. Např. ㅁ, ㄴ, ㅇ *[m, n, ng]* naznačují *„kontinuitu nebo prodlouženou rezonanci."*[102]

가만가만 *[kama**n**'gama**n**]* – „jemně, potichu, opatrně" – používá se se slovesem „chodit"
살금살금 *[salgŭ**m**salgŭ**m**]* – „tajně, potichu, nepozorovaně" – taktéž se používá s „chodit," ve významu „chodit po špičkách"
잘랑잘랑 *[challa**ng**jalla**ng**]* – „cinkat, zvonit"

[100] Avšak je možné, že jsou mezi lidmi neformálně používány, aniž by se ztratil význam.
[101] Pokud se však na zvukový symbolismus díváme v širším slova smyslu, tak i tato slova by se podle některých autorů dala považovat za symbolická,
[102] SHIN, Jungho. *A Comparative Study of Symbolic Words in Japanese and Korean*. Oslo, 2012. Magisterská práce. University of Oslo. S. 27.

Zvukově symbolická slova končící na ㄹ *[r / l]* zobrazují *„rytmické nebo opakované zvuky nebo plynulé a kontinuální stavy.“*[103]

안절부절 *[anjŏlbujŏl]* – „chvět se, třást se“
잘잘 *[chaljal]* – „bublat, vřít“
바들바들 *[adŭlbadŭl]* – „klepat se, chvět se“

6 Problematika překladu

Onomatopoia a mimetika jsou vrstvou lexika, která pro překladatele může představovat poměrně velkou výzvu. Tyto výrazy jsou totiž natolik specifické a unikátní pro korejštinu, že je velmi problematické najít jejich ekvivalenty v jiných jazycích. V případě, že v cílovém jazyce neexistuje žádný ekvivalent, existuje několik způsobů, jak tyto výrazy přeložit. Kiaer navrhuje, že v některých situacích by bylo vhodné korejský symbolický výraz ponechat a dodat vysvětlení do poznámek pod čarou, avšak tato metoda by neměla být nadužívána, jelikož by narušovala celistvost textu a překlad jako takový by postrádal význam.[104]

V této kapitole představím možné způsoby překladu pomocí několika příkladových vět, které byly náhodnou excerpcí vybrány z *Velkého slovníku standardní korejštiny,* slovníku *Naver* a *Slovníku korejských onomatopoií a mimetik*.[105]

꺽둑꺽둑 *[kkŏktukkŏktuk]* – krájet na nestejnoměrné kousky
무를 **꺽둑꺽둑** 썰었어요.
*[Murŭl **kkŏktukkŏktuk** ssŏrŏssŏyo.]*
Nakrájel ředkev **na kousky**.

Mimetický výraz jsem v této větě přeložila pomocí podstatného jména, které ve větě tvoří příslovečné určení způsobu. Další možnou variantou překladu by mohlo být „Nakrájel ředkev na nepravidelné kousky,“ jelikož tento mimetický výraz v sobě nese také nuanci nerovnosti a nepravidelnosti, avšak domnívám se, že pokud to není vyloženě nutné (např. kvůli kontextu), je možné použít první návrh překladu.

[103] SHIN, Jungho. *A Comparative Study of Symbolic Words in Japanese and Korean*. Oslo, 2012. Magisterská práce. University of Oslo. S. 27.
[104] KIAER, Jieun. *The Routledge Course in Korean Translation*. New York: Routledge, 2018. S. 134.
[105] Pro potřeby této práce byly některé věty lehce upraveny, např. některá slovesa byla upravena ze slovníkového tvaru na čas minulý nebo přítomný atd. Avšak co se týče samotného překladu, pokud není uvedeno jinak, jde o překlady vlastní.

쏴 *[sswa]* – závan, šumění, svist
바닷가 소나무 숲에 바람이 **쏴** 분다.
*[Padatka sonamu sup'e parami **sswa** punda.]*
V borovicovém lese na pobřeží **šumí** vítr.

V této větě jsem pro překlad použila sloveso. Doslovný překlad pomocí citoslovce nebo adverbia by v češtině zněl nepřirozeně.

힐끗 *[hilkkŭt]* – letmo vidět
나는 나무들 사이로 그 집을 **힐끗** 보았다.
*[Nanŭn namudŭl sairo kŭ chibŭl **hilkkŭt** poatta.]*
Mezi stromy jsem **zahlédl** dům.

Mimetický výraz jsem opět přeložila pomocí slovesa. Domnívám se, že tento překlad zní v tomto kontextu o něco přirozeněji než doslovné „letmo spatřit," avšak obě varianty by byly možné.

치카치카 – zvuk kartáčku při čištění
치카치카 이를 닦자.
***[Ch'ik'ach'ik'a** irŭl takkcha.]*
Pojď si vyčistit zoubky.

Tento onomatopoický výraz má popisovat zvuk, který vydává pohyb kartáčku při čištění zubů a často se používá vůči malým dětem v rámci *baby talk*.[106] Tento výraz jsem ponechala jako nepřeložený, jelikož nijak dále nerozvíjí význam, který v sobě již nese předmět a predikát, avšak zohlednila jsem možný kontext a použila zdrobnělé „zoubky."

허겁지겁 *[hŏgŏpchigŏp]* – rychle, bezhlavě
그들은 **허겁지겁** 도망쳤다.
*[Kŭdŭrŭn **hŏgŏpchigŏp** tomangch'yŏtta.]*
Rychle prchali pryč.[107]

[106] TALK TO ME IN KOREAN. *Parenting Phrases in Korean: Essential Korean Phrases for Parents and Future Parents*. 2017. S. 20.
[107] Tento překlad byl převzat ze *Slovníku korejských onomatopoií a mimetik,* s. 94.

Zde byl při překladu zachován stejný slovní druh jako v originále, tedy adverbium.

활활 *[hwarhwal]* – planout, prudce hořet
소방차가 왔을 때는 불이 **활활** 타오르고 있었다.
*[Sobangch'aga wassŭl ttaenŭn puri **hwarhwal** t'aorŭgo issŏtta.]*
Když přijeli hasiči, **všude šlehaly plameny**.

V některých případech je obtížné najít jednoslovný ekvivalent, ať už se jedná o stejný slovní druh jako v originále nebo jiný. V tomto případě jsem tedy zvolila překlad pomocí parafráze. Pro stejnou variantu jsem se rozhodla i v následující příkladové větě.

깔깔 *[kkalkkal]* – hlasitě se smát
그녀는 내 농담을 듣고 **깔깔** 웃었어.
*[Kŭnyŏnŭn nae nongdamŭl tŭtko **kkalkkal** usŏssŏ.]*
Když uslyšela můj vtip, **vybuchla smíchy**.

맴맴 *[maemmaem]* – cvrkání (cikád)
어디를 가든지 **맴맴** 소리를 여름에 들을 수 있을 거예요.
*[Ŏdirŭl kadŭnji **maemmaem** sorirŭl yŏrŭme tŭrŭl su issŭl kŏyeyo.]*
Kamkoliv v létě půjdeš, uslyšíš kolem sebe **cvrkání**.

U onomatopoií se při překladu nabízí použít ekvivalentní citoslovce, avšak pro tento případ jsem použila podstatné jméno, protože i v originální větě je onomatopoický výraz nominalizován pomocí 소리 *[sori]*. Na následujícím příkladu ukážu, jak by bylo možné použít pro překlad citoslovce.

멍멍 *[mŏngmŏng]* – haf haf
개는 기쁜듯이 **멍멍** 짖으며 주인 쪽으로 달려갔다.
*[Kaenŭn kippŭndŭsi **mŏngmŏng** chijŭmyŏ chuin tchogŭro tallyŏgatta.]*
Pes s radostným **štěkáním** běžel ke svému páníčkovi.
Pes radostně **štěkal** a běžel ke svému páníčkovi.
Pes radostně štěkal **haf haf** a běžel ke svému páníčkovi.
Haf haf, štěkal pes radostně a běžel ke svému páníčkovi.

Pro lepší ilustraci jsem se rozhodla použít více variant překladu. Nejpřirozenější by pravděpodobně byl překlad pomocí podstatného jména nebo slovesa, ale lze použít i citoslovce.

미끌미끌 *[mikkŭlmikkŭl]* – klouzat, být slizký
널빤지가 **미끌미끌**했다.
*[Nŏlppanjiga **mikkŭlmikkŭr**haetta.]*
Prkna byla **kluzká**.

V poslední příkladové větě jsem mimetický výraz přeložila do češtiny pomocí přídavného jména.

Závěr

Cílem této práce bylo komplexně analyzovat korejská onomatopoia a mimetika a podat o nich ucelený přehled. V průběhu celé práce jsem dbala na to, aby byly jednotlivé aspekty těchto výrazů zasazeny do kontextu a byly zdůrazněny rozdíly mezi těmito výrazy a ostatní slovní zásobou. V práci jsem systematicky postupovala od obecnějšího ke konkrétnějšímu.

V počátku práce jsem vymezila zvukový symbolismus, na který jsem dala možnost nahlédnout z různých úhlů pohledu za pomoci představení definic od různých autorů. Při vymezení pojmů jsem dbala na to, abych používala termíny, které jsou obecně uznávané napříč různými autory a v případě nejasností jsem termíny vymezila pro potřeby této práce tak, aby nedošlo k nejasnostem. Do této teorie jsem zasadila i konkrétní příklady.

Při syntaktickém vymezení symbolických výrazů jakožto adverbií jsem dbala na to, abych uvedla důvody vedoucí k tomuto zařazení a ukázala je na příkladech. Zároveň jsem uvedla faktory, které by tomuto zařazení mohly odporovat. Také jsem vysvětlila, jakým způsobem může probíhat odvozování od onomatopoií a mimetik a tvorbě nových slov. Při morfologickém vymezení těchto výrazů jsem věnovala zvláštní pozornost především reduplikaci. Popsala jsem fonologický systém korejštiny a navázala na něj fonosémantikou symbolických výrazů. Poslední část práce jsem věnovala problematice překladu těchto výrazů z korejštiny do češtiny, kde jsem na náhodných větách vybraných ze slovníku demonstrovala, jakým způsobem se můžou onomatopoia a mimetika překládat v případě, že v cílovém jazyce neexistují ekvivalentní výrazy.

V této práci již nezbyl prostor na to zabývat se překladem dopodrobna, avšak domnívám se, že by bylo přínosné zjistit nejen, jak probíhá překlad z korejštiny do jiných jazyků, ale také jak korejští překladatelé při překladu do korejštiny používají symbolické výrazy i přesto, že v jazyce, ze kterého překládají, se nevyskytují.

Resumé

The aim of this thesis was to provide a complex analysis of Korean sound symbolic expressions by using a synchronic approach. The issues were dealt with systematically by breaking them down to smaller elements. The theory in this paper was accompanied by practical examples for better understanding.

First, I defined sound symbolism and explained the concept of arbitrariness. I have compared definitions by different authors and ensured that the terminology used in this thesis was accurate. I explained sound symbolic expressions from syntactic point of view and assigned them to adverbials, supporting my decision with various arguments. As for morphology, I mainly dealt with reduplication. I also described the phonological system of Korean language followed by an explanation of phonosemantic aspect of onomatopoeia and mimetics. The final chapter dealt with issues accompanying translation of these expressions and suggested possible ways of translating them.

Seznam literatury

ABELIN, Åsa. *Studies in Sound Symbolism*. Göteborg, 1999. Disertační práce. Göteborg University.

CHILDS, G.T. African Ideophones. HINTON, L., J. NICHOLS a J.J. OHALA, ed. *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994, 178–204.

CHOI, Miri. Vowel harmony in Korean. Organic Korean [online]. 2015, 4. 9. 2015 [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: http://organickorean.com/vowel-harmony-in-korean/

DINGEMANSE, Mark. Three misconceptions about ideophones. In: *The Ideophone: Sounding out ideas on language, vivid sensory words, and iconicity* [online]. 2016, 15. 10. 2008 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: http://ideophone.org/three-misconceptions-about-ideophones/

FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoie a mimetika v korejštině*. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze.

FERKLOVÁ, Blanka. *Slovník korejských onomatopoií a mimetik*. Seminář koreanistiky, Ústav dálného východu, 2015. ISBN 978-80-260-8022-0.

GARRIGUES, Stephen L. Mimetic Parallels in Korean and Japanese. *Studies in Language*. John Benjamins Publishing Company, 1995, **19**(2), 359–398.

GOMEZ, Emilio a Oscar IBORRA. The Kiki-Bouba Effect A Case of Personification and Ideaesthesia. *Journal of Consciousness Studies*. 2013, **20**(1–2), 84–102.

GUILLAUME, Jacques. A panchronic study of aspirated fricatives, with new evidencefrom Pumi. *Lingua*. 2011, 121, 1518–1538.

HAIMAN, John. What Are Ideophones? *Ideophones and the Evolution of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018, 76–139.

HARKNESS, Nicholas. Vowel harmony redux: Correct sounds, English loan words, and the sociocultural life of a phonological structure in Korean. *Journal of Sociolinguistics*. Blackwell Publishing, 2012, **16**(3), 358–381.

HARPER, Douglas. Barbarian. *Online Etymology Dictionary* [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.etymonline.com/word/barbarian

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství n.p., 1980. S. 12.

I, Donghwi, Munha RYU a Chiho PAK *(이동휘, 류문하, 박지호). Yŏngŏmorip yŏngŏgyogwasŏ (영어몰입 영어교과서)*. Dasan Books, 2010. S. 20.

JAKOBSON, Roman a Linda WAUGH. *The Sound Shape of Language*. Berlín, 1987.

KARLÍK, Petr, Miroslav GREPL a Petr MAREŠ. Opakování výrazů. CzechEncy: Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. 2012 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/OPAKOV%C3%81N%C3%8D%20V%C3%9DRAZ%C5%AE

KIAER, Jieun. *The Routledge Course in Korean Translation*. New York: Routledge, 2018.

KIM, Hyouk-Keun. *Korean Phonology for the KAEPS system* [online]. 1999, 25. 6. 1999 [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: http://www.youngkorean.com/kaeps/kor_phon.html

KIM, Hyung-Soo. A New Look at Partial Reduplication in Korean. 2003. Dostupné také z: https://pdfs.semanticscholar.org/f2d7/ac7966ffc16c003981c1bda886a67c835f03.pdf. Jeonju University.

KIM, Jong-Bok a Jaehyung YANG. Korean Phrase Structure Grammar and Its Implementations into the LKB System. *Language, Information and Computation: Proceedings of the 17th Pacific Asia Conference*. Colips Publications, 2003, 88–97.

KIM, Soohee, Emily CURTIS a Haewon CHO. *Korean Grammar: The Complete Guide to Speaking Korean Naturally*. Tuttle Publishing, 2018.

LEE, Sarah Jaewon. *Sound Symbolism in Korean Brand and Product Names*. Pennsylvania, 2015. University of Pennsylvania.

LYONS, John. *Semantics: 1*. New York: Cambridge University Press, 1977.

MAREŠ, Petr. *Úvod do lingvistiky a lingvistické bohemistiky*. Praha: Karolinum, 2014.

Neibŏsajŏn (네이버사전) [Slovník Naver] [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: https://dict.naver.com/

OHALA, John J., Leanne HINTON a Johanna NICHOLS. Sound Symbolism. In: *4th Seoul International Conference on Linguistics [SICOL]*. 1997, 98–103.

P'yojun'gugŏdaesajŏn (표준국어대사전) [Velký slovník standardní korejštiny] [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: stdict.korean.go.kr

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinium, 2012.

PUCEK, Vladimír a Marta BUŠKOVÁ. *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000.

RAMACHANDRAN, V. S. a E. M. HUBBARD. Synaesthesia—AWindow Into Perception, Thought and Language. *Journal of Consciousness Studies*. 2001, **8**(12), 3–34.

SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. 2. vyd. (1. vyd. v nakl. Academia). Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0560-9.

SHIN, Jungho. *A Comparative Study of Symbolic Words in Japanese and Korean*. Oslo, 2012. Magisterská práce. University of Oslo.

SOHN, Ho-min. *Korean Language in Culture And Society*. University of Hawaii Press, 2006.

SOHN, Ho-Min. *Korean: Descriptive Grammar*. London: Routledge, 1994.

SONG, Jae Jung. *The Korean Language: Structure, use and context*. New York: Routledge, 2005.

Synestézie. *Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy* [online]. 2015 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: https://ucjtk.ff.cuni.cz/veda-a-vyzkum/synestezie/

TALK TO ME IN KOREAN. *Parenting Phrases in Korean: Essential Korean Phrases for Parents and Future Parents*. 2017.